

דו"ח למועצת

רשות נחל הירקון

ישיבה מס' 22

כ' באדר תשס"א

15.3.2001

שפך הירקון לפני ואחרי פינוי פסולת – דצמבר 2000

צילם: יונתן רז

כתבו ולקטו – צוות רשות נחל הירקון
דוד פרגמנט, יונתן רז, פיליפ רובינזפט, רוזי רז
הדפסה ועריכה – רוזי רז

תוכן ענינים

5.....	הזמנה לישיבת מועצה מס' 22
7.....	פרוטוקול ישיבת מועצה מס' 21
10.....	א. דיווחים למועצת רשות נחל הירקון
11.....	1. פעולות שוטפות
11.....	1.1 ריכוז עבודות תחזוקה והסדרה (ש"ח)
12.....	1.2 פיקוח
12.....	1.3 הכנות לחורף 2000/1
12.....	1.4 ארועים חריגים
14.....	2. חי וצומח בירקון
14.....	2.1 דגים ובעלי חיים
14.....	2.2 צומח
15.....	3. מים
15.....	סקירת מצב הנחל ואפיון בתי הגידול בקטעי הנחל השונים
15.....	3.1 קטע נקי
16.....	3.2 קטע תיכון

17	3.3 הירקון המלוח
17	3.4 דג לבנון הירקון
19	4. ניטור והדברת יתושים
19	4.1 ריכוז הדברות במהלך שנת 2000
20	4.2 טבלת ריכוז מחזורי הדברת יתושים לאורך הירקון לשנת 2000
21	5. תכנון
21	5.1 קידום פרויקטים
21	5.2 הסדרה
21	5.3 חוק התכנון והבניה
21	5.4 אספקת מים
23	6. חינוך והסברה
23	6.1 השתלמויות
23	6.2 פניות הציבור
23	6.3 תקשורת ועתונות
24	7. מחקרים
25	8. ועדות הרשות
25	8.1 ועדת מכרזים
25	8.2 ועדת כספים
25	8.3 ועדת ביקורת
26	9. חוק ומשפט
26	משפטים נגד רשות נחל הירקון
26	משפטי שטפונות
30	משפטים הנובעים מהתמוטטות גשר המכביה
32	ב. תכנית עבודה לשנת 2001
39	ג. תקציב
40	הצעת תקציב לשנת 2001
41	דו"ח כספי ל-31.12.2000

הזמנה לישיבת מועצה מס' 22

לכבוד :

- ראש העיר תל-אביב-יפו ויו"ר מועצת רשות נחל הירקון	מר רון חולדאי
- יו"ר הנהלת רשות נחל הירקון	מר עמיהוד אתגר
- ראש העיר רמת-גן	מר צבי בר
- ראש מועצה אזורית דרום השרון	מר מוטי דלגיו
- ראש עיריית בני-ברק	הרב מרדכי קרליץ
- מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל-אביב-יפו	מר משה בלסנהיים
- סגן מהנדס עיריית רמת-גן	אינג' יורם בן עמי
- חבר מועצת העיר, עיריית פתח-תקוה	ד"ר יוסי גולדברג
- מנהל אגף שימור קרקע וניקוז משרד החקלאות	מר רמי גרתי
- לשכת התכנון המחוזית מחוז תל-אביב, משרד הפנים	אדר' עליזה וסרטייל
- מנכ"ל איגוד ערים דן (ביוב)	מר גדעון זץ
- סגן מנהל אגף ביצוע, החברה הממשלתית לתירות (חמ"ת)	מר אריק קודלר
- מנהל יח' משאבי מים, מקורות	מר אבי מיגמי
- הרופאה המחוזית, משרד הבריאות	ד"ר אביטל כהן
- מהנדס, מועצת רמת השרון	מר חיים כהן
- האגף לקרקע ומים, קק"ל	אינג' משה כהן
- גזבר עיריית הוד השרון	מר מיכאל בלומנפלד
- סמנכ"ל תכנון, מינהל מקרקעי ישראל	מר דן סתו
- מנכ"ל חברת גני יהושע	מר יחיאל פרצלינה
- ממונה על תכנון פיזי באגף תכנון ופיתוח, משרד התיירות	גב' כרמית קדמי
- סגן ראש מועצת דרום השרון	מר אילן שהם
- מנהל תו"פ מחוז מרכז הרשות לשמורת הטבע וגנים לאומיים	מר יוני שילה
	מוזמנים :
- מנהלת מחוז תל-אביב, משרד לאיכות הסביבה	גב' דליה בארי
- מנהלת מחוז מרכז, משרד לאיכות הסביבה	גב' בת שבע קופטש
- מבקר פנים, רשות נחל הירקון	מר שמעון בן דוד
- רואה חשבון, רשות נחל הירקון	מר יוסי גורודנסקי
- מהנדס, רשות נחל הירקון	אינג' עזרא הנקין
- עו"ד, יועץ משפטי, רשות נחל הירקון	ד"ר ראובן לסטר
- שמירת טבע בחברה להגנת הטבע	מר משה פרלמוטר
- פקח, רשות נחל הירקון	מר אפרים רובינז'פ
- מנהל שטח/ביולוג, רשות נחל הירקון	מר יונתן רז
- מנהלת משרד רשות נחל הירקון	גב' רוזי רז

שלום רב,

הנדון : ישיבת מועצת רשות נחל הירקון מס' 22

הנדן מוזמן/ת לישיבת מועצת רשות נחל הירקון, שתתקיים ביום חמישי כ' באדר תשס"א,
15.3.2001, בשעה 16:00.
הישיבה תתקיים בעיריית תל-אביב קומה 12 באולם הישיבות.

סדר יום :

1. אישור פרוטוקול ישיבה מס' 21.
2. סיכום שנת 2000.
3. תכנית עבודה לשנת 2001.
4. הצעת תקציב לשנת 2001.
5. דו"ח כספי לשנת 2000.
6. שונות.

בברכה,

דוד פרגמנט
מנהל הרשות

פרוטוקול ישיבת מועצה מס' 21

שהתקיימה ביום 22.10.2000

השתתפו :

- ראש העיר תל-אביב-יפו ויו"ר מועצת רשות נחל הירקון	מר רון חולדאי
- ראש העיר בני-ברק	הרב מרדכי קרליץ
- מנהל הרשות לאיכות הסביבה, עיריית תל-אביב-יפו	מר משה בלסנהיים
- סגן מהנדס העיר רמת-גן	אינג' יורם בן עמי
- רופא לשכת הבריאות המחוזית תל-אביב	ד"ר רמי היימן
- מהנדס המרחב, מקורות	אינג' שמואל זסלבסקי
- מנכ"ל איגוד ערים דן (ביוב)	מר גדעון זץ
- סגן גזבר עיריית הוד השרון	מר בנימין סלע
- סגן מנהל אגף ביצוע, החברה הממשלתית לתירות (חמ"ת)	מר אריק קודלר
- רואה חשבון, רשות נחל הירקון	מר יוסי גורודנסקי
- עו"ד, יועץ משפטי, רשות נחל הירקון	ד"ר ראובן לסטר
- עוזר ראש העיר תל-אביב-יפו	מר ערן אברהמי
- מנכ"ל חברת גני יהושע	מר יחיאל פרצלינה
- סמנכ"ל חברת גני יהושע	גב' עדינה חכם
- מהנדס, אגף קרקע וניקוז משרד החקלאות	אינג' סולומון שמוקלר
- מנהלת מחוז תל-אביב, משרד לאיכות הסביבה	גב' דליה בארי
- מנהל שטח/ביולוג, רשות נחל הירקון	מר יונתן רז
- פקח רשות נחל הירקון	מר פיליפ רוביזפט
- מנהל רשות נחל הירקון	מר דוד פרגמנט

חסרים :

- ראש מועצה אזורית דרום השרון	מר מוטי דלגיו
- האגף לקרקע ומים, קק"ל	אינג' משה כהן
- סמנכ"ל תכנון, מינהל מקרקעי ישראל	מר דן סתו
- סגן ראש מועצת דרום השרון	מר אילן שהם
- מבקר פנים, רשות נחל הירקון	מר שמעון בן דוד
- חבר מועצת העיר, עיריית פתח-תקוה	ד"ר יוסי גולדברג
- לשכת התכנון המחוזית מחוז תל-אביב, משרד הפנים	אדר' עליזה וסרטייל
- מהנדס, מועצת רמת השרון	מר חיים כהן
- ממונה על תכנון פיזי באגף תכנון ופיתוח, משרד התיירות	גב' כרמית קדמי
- מנהל תו"פ מחוז מרכז, רשות הטבע והגנים	מר יוני שילה
- מהנדס, רשות נחל הירקון	אינג' עזרא הנקין

החלטות :

1. אישור פרוטוקול ישיבה מס' 20 – הפרוטוקול מאושר.
2. מדיניות בנושא המים בירקון – מר פרגמנט – מדיניות המים לנחל הירקון הוצגה בישיבות הנהלה ומועצה. כזכור נציבות המים הזמינה מחברת תהל תכנית של משאבי המים לנחל הירקון. תכנית זו הוצגה בישיבת מועצת הרשות ואומצה כבסיס לאבטחת כמויות המים הנדרשים לשיקום הנחל.
יישום התכנית מותנת בתקציבים גדולים, כולל הצורך בהקמת מאגרים גדולים לאגירת קולחים חורפיים.
מאז הכנת תכנית תהל פותחה תפיסה תכנונית חדשה אשר בדומה לתכנית תהל מנצלת את הירקון כצינור להזרמת מים וקולחים תוך ניצולם לפני גלישה לקטע המלוח. אולם בניגוד לתכנית תהל ועל פי התפיסה החדשה אין צורך בהקמת מאגרים לקולחים שיזרמו בירקון. תכנית זו מאפשרת את השגת המים לירקון כתוצר לוואי של התפיסה התכנונית. בכך לא יוטלו עלויות פיתוח התכנית על הנחל אלא על הצרכנים.
מטרת הדיון היא אימוץ התפיסה התכנונית, כפי שגובשה על ידי אינג' אילן הלבץ. התכנית הוצגה בפני ראש העיר תל-אביב-יפו ויו"ר מועצת רשות נחל הירקון אשר הביע בה תמיכה.
מר חולדאי – סדרי העדיפות של המדינה הם מים למכוני רחיצת מכוניות ולא לנחלים. אסור לותר ולהסתפק בקולחים. הירקון הוא נכס לא פחות חשוב מכל פרויקט אחר בארץ, צריך להקים "קול" לענין המים. צריך לעמוד מול הנציבות ולדרוש מים לנחל. אם איכות הקולחים של רמת השרון טובה, שיזרמו אותם לנחל. חשוב לספק מים לנחל כמה שהוא צריך.
מר פרגמנט – הקטע הנקי – יהיה עם מים שפירים בלבד. הסחרור הנו תחליף לשפיעה תקינה של מי מעינות. יוספו כמויות מים לכיסוי אידוי וחלחול ולשמירה על רצף זרימה. הסחרור מהווה פשרה המחייבת ניטור קבוע כדי לודא שאין צורך בטיפולים משלימים בשל הצטברות של מומסים שונים.
בקטע התיכון – מחיבור נחל קנה ועד שבע טחנות, השיקום יהיה באמצעות קולחים באיכות המותרת להזרמה. הסחרור יכול להיות בעיה רצינית משום שהקולחים מכילים חומרים רבים חוץ מאלה המתאימים להזרמה לנחל. האפשרות היחידה להבטיח הזרמה רציפה של קולחים לקטע זה היא ניצולם בשבע טחנות. זו תכנית המוצעת של אינג' הלבץ – תכנית אזורית לניצול כמויות גדולות של קולחים דרך הירקון. הנהלה הרשות החליטה לאמץ את התפיסה התכנונית ולפעול לקידום התכנית. מבקש את אישור המועצה לאמץ את התכנית ולקדם אותה.
מר חולדאי – אחרי שכל התכנית תאושר מה נגזר על הקטע המלוח ?
מר פרגמנט – ישאר מלוח למעט הכמויות שיגלשו בשבע טחנות.
הרב קרליץ – מה כמות המים שהולכים לאיבוד ?
מר פרגמנט – כ-1 מיליון קוב לשנה אידוי חלחול, וגלישות.
מר פרצלינה – מדובר על כמות מים שאין לנו שום הבטחה לקבלם.

מר חולדאי – הבעיה שלא קיים גוף אחד המרכז את הנושא. נציבות המים צריכים לקבל החלטה אך כנראה בגלל בעיות תקציב הכל נופל. הנושא צריך להיות מעוגן בהסכמים משפטיים.

מר פרגמנט – רשות הנחל, רשויות ניקוז ירקון ושרון, האחראית על פולג והקטע הצפוני של התכנית, בודקות אפשרות להקים מסגרת מנהלית שתקדם את התכנית האזורית (תכנית הלבץ).

אינג' זסלבסקי – נציב המים הורה לאחרונה כי עירייה משחררת מים ללא תרומה, אסור להם לדרוש תרומה עבור המים.

מקורות משחררת מים לצרכנים כמו כן מקורות משקיעה במפעלי השבה בהתאם למדיניות של נציבות המים. מקורות משחררת מים לנחל על פי מה שמוטל עליה.

מר רז – 400 אלף קוב זה לשמירה על צרכי טבע.

הרב קרליץ – יכול להיות פתרון שיאספו את המים בשבע טחנות ? שמקורות יקחו את המים וישתמשו בירקון כצינור מוביל.

מר זץ – החקלאים מתחרים על המים של מפעלי הטיהור של כפר-סבא/הוד השרון ורמת השרון, נציבות המים נותנת מענקים לשימוש במי קולחים לחקלאים. אנו מבקשים את המים לכן תכנית אזורית שתתן זרימה רציפה בירקון ממזרח למערב היא פתרון. יש לפנות לנציב המים כדי לשכנע שיעדיף תכנית אחת על השניה.

הירקון לא יכול להתחרות הוא מקור מסובסד. המדינה צריכה לממן את השרות לירקון.

מר בלסנהיים – לוח זמנים הוא הבעיה של התכנית, מדובר על תוצאות רחוקות טווח, צריך למצוא אלטרנטיבה עם לוח זמנים קצר יותר.

מר חולדאי – יש התארגנות, ביוזמת השר פרס, להפוך את הירקון לפרויקט תרומה לאומי. מטרת הגוף היא לגייס כספים.

מר זץ – בעית רשות הנחל היא שלא כל הגופים משלמים. אם היו כל חברי הרשות משלמים את חלקם בתקציב הרשות היה אפשר להקים תכנית כלכלית להחזר הון. חשוב שהרשות תתנהל על בסיס נכון ורציני. ללא תקציבים אי אפשר לפעול.

מר חולדאי – בימים אלה הגעתי להסדר עם משרד התיירות והם ישלמו את חלקם בתקציב. בגלל בעית התקציב הרשות מתנהלת ומבצעת פעולות מינמליות לפעולות שוטפות בנחל.

סוכם – מועצת רשות נחל הירקון מאמצת את התפיסה התכנונית שמוצעת בתכנית הלבץ מתוך כוונה שיישום התכנית יבטיח לנחל את כמויות המים הדרושות לשיקומו ובשל יתרונותיה למשק המים. רשות הנחל תפעל ליישום התכנית.

3. אישור דו"ח כספי ליום 31.12.1999 – מר פרגמנט – דו"ח הכספי נידון בוועדת הכספים בחודש אפריל 2000, הנהלת הרשות אשרה את הדו"ח בחוש מאי 2000, מבקשים את מועצת הרשות לאשר את הדו"ח.

מר חולדאי – מבקש שלהבא הדו"ח יאושר ברבעון הראשון של השנה.

סוכם – דו"ח כספי לשנת 1999 מאושר.

רשמה : רוזי רז

א. דיווחים למועצת רשות נחל הירקון

סיכום לשנת 2000

1. פעולות שוטפות

1.1 ריכוז עבודות תחזוקה והסדרה (ש"ח)

עבודת	תאור	כמות	מקור תקציב רשות הנחל	מקור תקציב רשות ניקוז	סה"כ עלות
ניקוי אפיק וגדות	ניקוי אפיק וגדות באמצעות מחפר	15 ק"מ			
	ניקוי ופינוי פסולת משפך הנחל	65 משאיות			
	פינוי פסולת מאזור 10 טחנות	17 משאיות			
	ניקוי גדות 7-10 טחנות	43 משאיות			
	ניקוי אזור אבו רבאח				
	כניסות למזבלה	140 משאיות			
סה"כ					422,336
תחזוקת דרכים	החלקה, ניקוי ותיקון דרכים אחרי החורף	20 ק"מ			
	גיוזם צמחיה בצידי דרכים	8 ק"מ			
סה"כ					32,665
דיפון גדות ותחזוקת סכרים	מתקני כניסה לנגר משטחים ודרכים	60 מ"ק אבן			
	תיקון והסדרת סכר אירי בנחל קנה	225 מ"ק אבן			
	בניית מסלעה לשפך תעלת הדר יוסף	525 מ"ק אבן			
	מפלונים באפיק	140 מ"ק אבן			
	דיפון אבן בגדות בסכר חקלאי	285 מ"ק אבן			
סה"כ					151,162
איסוף ופינוי פסולת קלה ושמיים	איסוף ופינוי שבועי ודו שבועי של פסולת קלה מהנחל והגות בקטעים שונים				
	ניקוי זהום הנחל בשמן מוסכים ושפיכת שמן בחנוכה				
סה"כ					138,200
הגנה על עצים בגדות הנחל	בניית קירות תומכים ומילוי עפר לעצים בגדת הקטע המלוח לשימור ומניעת נפילת העצים לנחל	100 מטר קירות עץ ומעקות			
	סה"כ				
גיוזם עצים	גיוזם ופינוי עצים בגדות הנחל בקטע יער בראשית ובית כהנא עד לבית הצנחן				
	שתילת צמחיית נחל בנקודות לאורך גדת הנחל	400 מטר רץ			
סה"כ					36,206
סה"כ כללי					1,011,569

1.2 פיקוח

אנשי השטח של רשות הנחל בצעו במהלך השנה פיקוח אינטנסיבי לאורך האפיק ובשטחים הסמוכים לנחל בכוונה למנוע מפגעים, לאתר מפגעים ולפעול לסלקם, וכן כחלק מהבקרה על עבודות תשתית שונות המתבצעות בקטעים שונים בנחל.

במהלך השנה אותרו מספר רב של מוקדי פסולת, ביתית ובניין, אשר הושלכו בירקון. חלקה פונה על ידי קבלן הנקיון של רשות הנחל וחלק חייב הפעלת שופל ומשאיות.

במקרים בהם ניתן לזהות את מקור הפסולת, פנינו "למקור" ודורשנו כי הוא יפנה את הפסולת. לרוב זה עבד.

תקלות במערכת ביוב – בכל המקרים נעשות פניות ישירות לאחראים ברשויות השונות והתקלה מטופלת מידית. במקרה אחד, הזרמת ביוב מגן הסלעים, הוגשה תלונה בשיתוף עם רשות הטבע והגנים ומנהל הגן נקנס ב-10,000 ש"ח.

מניעת זיהום – פעולה זו חשובה בכל הקשור לשמירה על בריאות הציבור ועל הבריאות האקולוגית של הנחל. הפעולות כוללות התיחסות למוזהמים ממקורות תעשייתיים שמגיעים לנחל עם קולחים משני המקורות העיקריים וכן מניעת זיהום בעיקר לאחר גשם ראשון.

ארוע הזיהום בשמן מאכל שהיה במהלך חג החנוכה, הוא דוגמה נוספת לסוג מזהמים ממקורות לא נקודתיים.

תשתיות – הפיקוח השנה כלל עיסוק רב באזור ראש ציפור. הקבלן המשיך לעבוד במהלך החורף ובגשם החזק בחודש אוקטובר, נפרצה הסוללה ששימשה כמשטח עבודה. העפר התפזר באפיק והקבלן נאלץ לנקוט בפעולות יוצאות דופן כדי לפנותו.

1.3 הכנות לחורף 2000/1

- רשות הנחל ביצעה במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר 2000, פעולות במסגרת הכנות לחורף, באזורי הגשרים ובאפיק הנחל. פסולת בנין, ענפי עצים ועצים שנפלו פונו, נבנו מתקני כניסה במוצא תעלות ניקוז משטחים חקלאיים ונוקה סחף מסכר שבע טחנות.
- הושלמה בניית קיר ההגנה באזור המימדיון.

1.4 ארועים חריגים

- **ארוע זרימת מזוט מרידינג** – בתאריך 31.5.2000, בשעות אחה"צ ארע זיהום באזור מוצא מי הקרור של תחנת הכוח רידינג כתוצאה מפריצת מזוט ממשאבה בשטח תחנת הכוח. מבחינת הירקון הארוע נבדק בשני היבטים:
  - א. התקלה שגרמה לזיהום – עצם התרחשותה הוא חמור. מהסתכלות ראשונית במקום שבו ארעה התקלה נראה כי הנזק היה יכול להיות גדול מאוד. למרבה המזל התקלה ארעה בשעות היום והמזוט לא זרם במשך זמן רב. חברת החשמל העבירה דיווח מפורט לארוע וכן ערכה בדיקה יסודית של כל המערכות שיכולות לגרום לזיהום של מזוט וחומרים אחרים שנמצאים בשימוש במערכת ותכנית לביצוע שיפורים ושינויים.
  - ב. הטיפול בזיהום בנחל – לדעת מנהל הרשות הטיפול בארוע היה יעיל ומקצועי ולמעשה מנע זיהום קטע גדול

של הירקון. ההודעה על הזיהום נמסרה למנהל הרשות סמוך מאוד לאיתור התקלה והפעולות שננקטו היו נכונות. ביצוע פעולות נוספות למניעת זיהום הנחל נעשו בהסכמה מלאה תוך שיתוף פעולה מלא. המשך הטיפול, סילוק וניקוי המזוט מהמים ומהגדות, היו מהירים ויעילים. הארוע האחרון של זיהום הירקון במזוט מעיד באופן כללי על קושי לשקם נחל ולשמור על הישגי השיקום. הקושי מתבטא, בין השאר, במספר הבטים:

1. הסיכוי לפגיעה בירקון הוא גדול ויכול להתרחש ממגוון גדול של מקורות, חלקם הגדול אקראי.
2. יש צורך בתאום ושיתוף פעולה הדוקים בין הגופים הרבים שיכולים לגרום לזיהום לבין רשות הנחל.
3. חשוב לפתח מודעות וקשרים הדוקים עם השוכנים לאורך הנחל.
4. מזהם פוטנציאלי חייב להיות מודע לסכנות הטמונות אצלו ועליו לפתח יכולת להפעיל אמצעים למניעת נזקים.

2. חי וצומח בירקון

2.1 דגים ובעלי חיים

עופות – אזור הירקון משמש בית גידול לעופות רבים ומגוונים. חלקם קבועים, כלומר שוהים במהלך כל השנה, וחלק חורפים. מאלה הקבועים ניתן למנות את הסופית, פרפור עקוד, אנפות לילה ומספר פרטים של אנפות אפורות שנשארות באזור נחל אילון בקטע לאורך ראש ציפור. חורפים בירקון: קורמרנים – 15- פרטים שוהים באזור שבע טחנות על עץ אקליפטוס גבוה. שלדג גמדי, ביצניות שונות וברכיות.

דגים – לבנון הירקון – כידוע זהו דג אנדמי לנחלי מישור החוף (נחל תנינים, נחל תות והירקון) שנותר, ככל הנראה, רק בירקון. רוב האוכלוסייה הועברה לחוות שימור ורביה באוניברסיטת תל-אביב. כאשר התנאים בנחל יתאימו, הם יוחזרו לירקון. בבדיקות שערך ד"ר מנחם גורן, מהמכון לזואולוגיה אוניברסיטת תל-אביב, נמצאו מינים נוספים כמו שפמנון, גמבוזיה, קרפיון, אמנון וצלופח. בקטע המלוח נמצאים דגים, בעיקר בורי, שנכנסים ויוצאים מהים.

2.2 צומח

במשך השנה המשכנו בשתילת צמחיית נחלים במקומות הפגועים ובדילול חלק מעצי אקליפטוס בגדות הנחל בקטעים שנכחותם מונעת התפתחות של צמחיית נחלים. הקיקיון, המוזכר גם ברשימותיו של פרופ' שמואל אביצור, חוקר הירקון, הוא צמח פולש ופעילות הרשות כוללת את השמדתו.

חוות לבנון הירקון באוניברסיטת תל-אביב

צילם: ד"ר מנחם גורן

3. מים

סקירת מצב הנחל ואפיון בתי הגידול בקטעי הנחל השונים

3.1 קטע נקי

הקטע הנקי מוגדר מבריכת הנופרים ועד לחיבור עם נחל קנה. אורכו כ-7 ק"מ. לקטע זה מקור מים אחד בלבד והוא אקוויפר ירקון-תנינים, המים בכמות כוללת של כ-400,000 מ"ק הוזרמו על ידי חברת מקורות כהקצאה לצורכי שמירת טבע. מי מקורות הוזרמו לירקון לאחר הכלרה. נמצא כי ריכוז הכלור סמוך לנקודת כניסת המים בבריכת הנופרים היה גבוה מהמותר, כ-0.6 מ"ג/ליטר, לעומת ריכוז מותר של לא יותר מ-0.1 מ"ג/ליטר. יש לציין כי ריכוז הכלור הנותר בבריכת הנופרים ירד ל-0.1 במרחק של כ-100 מטר מנקודת ההזרמה. על פי תצפיות על הדגה ובדיקת אוכלוסיית חסרי החוליות והחרקים, נראה כי אזור כניסת המים המוכלרים "נקי" מבעלי חיים אלו. רשות הנחל וחברת מקורות פועלות להסדרת הזרמת המים ללא כלור בשנת 2001. בתחילת העונה היבשה של שנת 2000 נראו כמויות גדולות של דגי גמבוזיה באזור שבין גשר הרכבת לסכר אל מיר כמו כן צמחי הנימפאה הלבנה התפתחו בקטע זה. אולם לקראת סוף הקיץ נעלמו הדגים והנימפאה.

כמות המים שהוזרמה לאפיק הנחל היתה אמורה למלא את אפיק הנחל לפחות עד אבו רבאח אך בפועל קטעי אפיק באזור הסכרים נווה ירק וכביש 40 התרוקנו ממים בעקבות שאיבת חקלאים. יש לציין כי השנה במיוחד נראו פחות דגי גמבוזיה בחלק התחתון של הקטע הנקי. בסקר הלבנונים דווח כי אוכלוסיית הלבנונים בחלק זה נעלמה כמעט לחלוטין. קטע זה אופייני השנה בהעדר זרימת מים בשל ירידת מפלסי מי התהום באזור ראש העין. בקטעים שהחזיקו מים נוצרו בתי גידול בעלי אופי בריכתי בהם ריכוזי החמצן היו נמוכים מהרגיל והטמפרטורה גבוהה מהרגיל.

זרימת המים השפירים התאפיינה השנה בכך שלראשונה הוקצתה כמות מים מוגדרת, 400,000 מ"ק, לכל השנה, על פני שנה שלמה. זו ספיקה של כ-60 מק"ש בממוצע. לכמות זו נוספו עוד כ-150,000 מ"ק מים שפירים שהוזרמו במשך שבוע ימים, במהלך שאיבות רענון למספר קידוחי מקורות. ספיקת המים על פי ההקצאה הנוכחית וחלוקת כלל הכמות לאורך כל השנה, מאפשרים שמירה על כמות מים מינימלית קבועה רק בחלק של הקטע הנקי בנחל. כמות מים זו איננה מספיקה לתחלופת מים כל שהיא ומכסה רק איבודים של חלחול ואידוי. למרות שלא נתנה הקצאת מים מהירקון לחקלאים, חקלאי מושב נוה ירק שאבו מים והחריפו בכך את המחסור בנחל.

סקרי צומח בקטעי הנחל השונים מצביעים על שיקום מהיר של צומח טבעי בקטע הנקי שחל בעקבות זרימת מים רציפה בשנים האחרונות (מחורף 92 עד 98). שיפור איכות וכמות המים בקטע הנקי איפשר ככל הנראה הופעה מחודשת של מיני צמחים שצמחו בנחל בעבר ונעלמו למשך עשרות שנים. רוב הצמחים שנוספו גדלים היום בקטע הנקי בלבד.

מדד חשוב של בית גידול בנחל הוא ריכוז החמצן המומס המושפע מרמת הזיהום, הטמפרטורה ומשטר הזרימה בנחל. במקומות שהיו מים, העדר אספקת מים שפירים רציפה גרמה למפלסים נמוכים, העדר זרימה ואף עליה בריכוזי הנוטריאנטים כתוצאה מאידוי. תנאים אלה מעודדים התפתחות של אצות אשר פריחתם במשך היום גורמת לעליה בריכוז החמצן המומס אולם בלילה

לירידה משמעותית. תנאים אלה הם המשפיעים ביותר על כך שעושר המינים של חסרי החוליות נמוך.

גדות בקטע נקי: גדות הנחל התאפיינו השנה בהתפתחות מואצת של קיקיון, שיטה מכחילה וזריעי אקליפטוס. תופעה זו מדאיגה, בגלל כושר ההשתלטות של צמחייה על גדות הנחל ודיכוי צומח הגדות הטבעי.

3.2 קטע תיכון

קטע זה מוגדר מהמפגש עם נחל קנה ועד שבע טחנות. אורך הקטע כ-16 ק"מ. מקורות המים לקטע התיכון במהלך שנת 2000 היו קולחים ושפכים מנחל קנה. כללית, למעט אירוע הזרמה אחד, לא זרמו מים שפירים מהקטע הנקי של הנחל לקטע התיכון כך שלא היה מיהול של המים המזוהמים עם מים שפירים.

הקטע מאופיין בתהליכי טיהור עצמי שבאים לידי ביטוי בשינויים לטובה במספר מדדי איכות מים. מדובר על ירידה בעומס האורגני, בריכוזי הנוטריאנטים, בחיידקים והמוצקים המרחפים ועל עליה בריכוזי החמצן המומס לאורך כל הקטע.

הפעלת מתקן טיפול בשפכים בנחל קנה ושיפור מסויים באיכות המים לא הביאה לשיקום הצומח הטבעי ככל הנראה עקב ריכוזי דטרגנטים, סולפידים ואמוניה.

החלק העליון של הקטע התיכון, עד הסכר החקלאי, התאפיין גם השנה בצבעו השחור שנבע מהזרמת צבעים ממצבעת בדים "המרגנית" דרך מט"ש כפר סבא הוד השרון. לא נצפו השנה דגים. ריכוזי החמצן המומס בחלק העליון של הקטע התיכון היה נמוך בהשוואה לחלקים במורד, בעיקר באזור סכר תע"ש כשלושה ק"מ מכניסת הקולחים, בו זמני השהיה ארוכים בהשפעת הסכר. במורד סכר חקלאי, במרחק של כשמונה ק"מ מכניסת הקולחים, ניתן להבחין בשיפור איכות המים באופן מדורג ותחילת העלמות הצבע השחור במים, כנראה הודות לחמצון בסכרים ובמפלונים ומיהול מי הנחל עם קולחי מט"ש רמת השרון. יש שיפור נוסף באיכות המים מאזור עשר טחנות עד שבע טחנות. השיפור נגרם ככל הנראה הודות לקטעי נחל עם זרימה רדודה ומהירה באזור כביש גהה והתפתחה צמחיה במים וגדה וכן זמני שהייה ארוכים במעלה עשר טחנות.

בחלק בנחל שבין עשר טחנות לשבע טחנות היתה התפתחות עדשת מים אשר כיסתה את רוב שטח הפנים של האפיק. יתכן כי תופעה זו גם תרמה לשיפור איכות המים. באותה תקופה שבה הנחל היה מכוסה בעדשת מים, במהלך חודשי הקיץ, נצפו דגיגי גמבוזיה במעלה שבע טחנות, וירידה חדה במספר זחלי הקולקס במי הנחל.

בקטע זה חלה ירידה דרמטית בעושר המינים של דגים וחסרי חוליות ועליה משמעותית בשפיעת הפרטים המאפיינים מים מזוהמים.

ממצאי הבדיקות בנחל וחשיפת שחרירים לריכוזים שונים של קולחים המוזרמים לירקון מצביעים על העובדה שהעומס האורגני איננו הגורם המגביל את תפוצת חסרי החוליות והדגים ואיננו מדד מספק לבריאות הנחל אלא דווקא מזהמים הנלווים לעומס האורגני כאמוניה, הרעילה למאכלסי מים וזרחות, שבריקוזים גבוהים תורמים להאצת האוטרופיקציה.

נמצא כי קטעי הירקון הנקי והתיכון הגובלים בשטחים חקלאיים מזדהמים בשאריות חומרי הדברה (אורגנוזרחניים וקרובמטים) בעיקר בעונת הקיץ כפי שבא לידי ביטוי בעיכוב פעילות אצטילכולינאסטרז בזימים ובמוח של דגי גרם.

מנסויי שדה של שימוש בביומרקרים לניטור חשיפה של דגים לשאריות תרכובות הידרוקרבוניות שמקורם בדרך כלל בשפכי תעשייה, תחבורה, נפולת אפר של תחנות כח ומפעלי תעשייה, נראה

שהקטע הנקי של הירקון עד נחל קנה נקי ממוזמהים אלו אולם מנחל קנה עד לשפך נראה זיהום רציף וכרוני.

גדות בקטע תיכון: במהלך שנת 2000 הפסקנו להדביר את צמחיית הגדות בקו המים. הדברה זו נועדה לפגוע בבתי הגידול ליתושי קולקס. הפסקת ההדברה מעודדת התפתחות צמחיית נחלים ושיקום בתי גידול טבעיים ואכן חלה התפתחות והתחדשות של הצמחייה החד שנתית בקו המים. בתוך צמחיה זו, באזור שבין כביש 5 לעשר טחנות, התפתחה אוכלוסיית טורפים טבעיים, וניטור זחלי יתושים הצביע על הפחתה נכרת, כמעט עד להעלמות, של זחלים וגלמים. בגדות הקטע התיכון בעיקר בגדה בה עוברת דרך השירות, חלה התפתחות צפופה של קיקיון. רשות הנחל ביצעה כיסוח והדברה של הקיקיון ונערכת לביצוע מחזורי הדברה נוספים גם במהלך השנים הבאות כדי להשמיד את רוב מאגר הזרעים ולא לאפשר התפתחות מאגר זרעים חדש. במהלך השנים האחרונות חלה התפתחות זרעים של עצי אקליפטוס בצפיפות גדולה בגדות הנחל. רשות הנחל ביצעה גיזומים והדברה של זרעי אקליפטוסים ושתילת צומח גדות בקטעי גדה חשופים.

בקטע זה הרשות ביצעה העתקה ושתילה של צמחיית קנה, אב קנה, קנה סוכר מצרי וחוטרי עצי ערבה בגדת הנחל בקטעי גדה חשופים בין הדרך לקו המים. העתקת הצמחים והשתילה בוצעו נקודתית ולא ברצף. בשנת 2001 נבצע שתילה נוספת ליצירת רצף.

3.3 הירקון המלוח

קטע זה מוגדר מסכר שבע טחנות ועד לשפך לים. אורך הקטע כ-4 ק"מ. איכות המים שזורמים אליו מהמעלה, הגלישה בשבע טחנות, היתה טובה. לעומת זה גלישות הביוב הגולמי אליו גרמו לזמן מוגבל לפגיעות נקודתיות באיכות המים. ממצאי הניטור מראים כי במהלך רוב התקופה ללא גשמים ריכוז החיידקים עומד בתקן למעט בזמן גלישות הביוב הגולמי. בזמן גשם ונגר עירוני חל זיהום קטע זה של הנחל בריכוז גבוה של חיידקים, החורג בהרבה מתקן השייט.

גדות בקטע מלוח: בגדות הקטע המלוח חלה התמוטטות וסחף גדות בקצב מואץ במהלך השנים האחרונות. סחף הגדות גורם לנפילת עצי אקליפטוס אל תוך אפיק הנחל. גם בקטעי גדה בהם אין עצי אקליפטוס יש צמחיית קנה יש גלישות.

3.4 דג לבנון הירקון

דג לבנון הירקון (*Acanthodrama telavivensis*) הוא הנציג הבולט של משפחת הקרפיוניים במערכת נחלי החוף. הפגיעה בנחלים הביאה את אוכלוסיות הלבנון לסף הכחדה. בירקון הלבנון נעלם מקטעי נחל ארוכים בהם נכח בעבר. כיום נותרה אוכלוסייה באזור מעיינות הירקון ובקטע הנקי של הנחל. אוכלוסיות זעירות היו גם בחלקו העליון של נחל תנינים ובנחל תות. בעקבות הבצורת וירידת מפלס מי התהום באזור מעיינות ראש העין, מאגר המעיינות ואפיק הירקון בחלקו הנקי התייבשו כמעט לחלוטין. הרעה משמעותית זו בתנאי בית הגידול הביאה צוות במכון לחקר שמירת הטבע באוניברסיטת תל אביב ברשותו של דר' מנחם גורן ורשות נחל הירקון לפעול להצלת דג הלבנון בירקון. פעולות ההצלה כללו מספר מחזורי דייג במאגר ובנחל והבאת הדגים לטיפולים וגידול ורבייה בחוות מיכלים עם מערכת תמיכה ובקרה של תנאי המחיה, אשר הוקמה בתחום האוניברסיטה בסיוע רשות הטבע והגנים.

הכוונה היא לשמור לחקור ולטפח גרעין רבייה של דגי לבנון אשר יושב אל בתי הגידול בירקון לאחר שיפור התנאים בנחל. היות דג הלבנון בירקון מין אנדמי השוכן אך ורק בנחלי החוף בישראל והעובדה שרגישותו הגדולה לזיהום בולטת בהשוואה למינים אחרים מחזקת את הצורך בשימוש בדג זה כסמן לאיכות מים הנדרשים לקיום מערכת אקולוגית בריאה ומתפקדת.

אמנון מצוי

גמבוזיה

לבנון הירקון

אמנון הגליל

אמנון יאור

שפמנון

צלופח

נאוית כחולה

צילום: ד"ר מנחם גורן, הגן הזואולוגי אוניברסיטת תל-אביב

4. ניטור והדברת יתושים

4.1 ריכוז הדברות במהלך שנת 2000

ניטור הנחל בוצע במתכונת מוגברת בקטעי הנחל השונים בשל בעית קדחת הנילוס המערבי. הדברת זחלים בוצעה רק על פי ניטור ובקטעי הנחל בהם נמצאו זחלי יתושים. ממצאי הניטור מצביעים באופן ברור על ירידה משמעותית בכמות זחלי היתושים בירקון, בעיקר בקטע שבמורד כניסת קולחי רמת השרון לירקון ועד שבע טחנות, בו איכות המים השתפרה בשנה האחרונה. השנה ברוב המקרים היה אף קשה למצוא מספר זחלים בודדים בכף ניטור ונכחות זחלים התמקדה באזורים בודדים ולא בכל קטע הנחל. בנוסף לכך נמצא כי מספר הגלמים במים היה קטן ביחס למספר הזחלים, גודל הגלמים היה קטן יותר בהשוואה לשנים קודמות ויתכן, מסיבה שאיננה ברורה, כי התפתחות הזחלים לגלמים נפגעה. הדברת הנחל בוצעה "לחומרה" במיוחד עקב החשש מקדחת הנילוס המערבי למרות ירידה כללית במספר הזחלים וקצב התפתחותם האיטי השנה. ההדברה בוצעה כאשר נמצאו רק מספר זחלים בודדים באזורים שונים בנחל ועל פי מפרט שניתן על ידי רשות הנחל ולגופו של ענין לכל מועד בנפרד. עיקר ההדברה נעשתה עם שמן MLO וכן שלושה מחזוריים עם BTI. הנחל הודבר בארבעה קטעים נפרדים:

- בקטע שבין שבע טחנות לעשר טחנות בוצעו 10 מחזורי הדברה כאשר רק 6 מחזוריים בוצעו על פי הקריטריונים הרגילים (5 עד 20 זחלים בכף ניטור) בהשוואה ל-10 מחזוריים בשנת 1999 ועוד 4 מחזוריים נוספים בוצעו באופן מחמיר.
- בקטע עשר טחנות עד כביש גהה בוצעו 8 מחזורי הדברה מתוכם רק 3 מחזוריים בוצעו על פי הקריטריונים הרגילים, בהשוואה ל-10 מחזוריים בשנת 1999.
- בקטע כביש גהה עד כניסת קולחי רמת השרון בוצעו 5 מחזורי הדברה מתוכם רק 2 מחזוריים בוצעו על פי הקריטריונים הרגילים, בהשוואה ל-7 מחזוריים בשנת 1999.
- בקטע מכניסת קולחי רמת השרון עד כניסת קולחי נחל קנה לירקון מבוצעת הדברה על פי ניטור איגוד ערים דרום השרון לתברואה ובפיקוח והנחיה של רשות הנחל. בקטע זה בוצעו 11 מחזורי הדברה.

דגי גמבוזיה, הטורפים זחלי יתושים, הוכנסו לנחל באזורים שונים בקטע התיכון במהלך חודש אפריל. במהלך החדשים ספטמבר ואוקטובר נמצא כי דגי הגמבוזיה שורדים ואף מתרבים בקטע הנחל שבין עשר טחנות לשבע טחנות. כמו כן נצפתה אוכלוסיית דגי אמנון מצוי באזור שבע טחנות. יתכן שלהמצאות דגי הגמבוזיה והאמנון תרומה מסויימת להפחתת מספר זחלי היתושים בנחל ובעיקר ההעלמות הכמעט מוחלטת של גלמי יתושים.

שיפור איכות המים בירקון בעקבות הפעלת המכון החדש המטפל בשפכי רמת השרון והפסקת הדברת הצמחייה בגדת הנחל סמוך לקו המים אפשרו שיקום מסויים של המערכת האקולוגית והתפתחות בתי גידול לאוכלוסיות חרקים מימים המפחיתים אף הם את כמות זחלי היתושים בקטעי נחל אלו.

4.2 טבלת ריכוז מחזורי הדברת יתושים לאורך הירקון לשנת 2000

ממוצע מרווח ימים בין מחזורי הדברה	קטע עשר טחנות שבע טחנות	קטע גהה עשר טחנות	קטע הדרים גהה	חומרי הדברה	תאריכי הדברה
2000					
	*	*	*	MLO	18.4.00
	*			BTI	4.5.00
		*	*	MLO	4.5.00
	*	*		MLO	19.5.00
	*			BTI	8.6.00
		*		MLO	8.6.00
	*			MLO	15.6.00
	*	*	*	MLO	26.6.00
	*	*		MLO	6.7.00
	*			MLO	21.7.00
	*			MLO	30.8.00
	*			MLO	8.9.00
		*	*	BTI	25.9.00
		*	*	MLO	14.11.00
23	בוצע 10	בוצע 8	בוצע 5	מס' מחזורי הדברה	שנת 2000

5. תכנון

5.1 קידום פרויקטים

הנהלת הרשות אישרה להתקשר עם פרויקטור אשר יפעל לישום תכניות המתאר ותכנית המים. המטלות וסדר העדיפות יקבעו על ידי הנהלת רשות הנחל.

5.2 הסדרה

הקטנת סכנת ההצפות – חברת תהל החלה בהכנת תכנון מפורט בהתבסס על התכנון הכללי שהכין אינג' מיכאל בר שני. התכנון מחייב תאום עם הרשויות בכל הנוגע לחתך הנחל בקטעים השונים וכן תאום עם התשתיות השונות שעוברות לאורך ולרוחב האפיק. יצוב גדות – הסדרת הנחל בקטע המלוח כוללת את יצוב הגדות. במהלך שנת 2000 בצענו ניסוי עם שתים מהשיטות האפשריות לביצוע היצוב. לאחר שנעקוב אחר המתקנים נוכל להחליט עד כמה השיטות מתאימה ליישום בקטעים נוספים. במהלך שנת 2001 נבצע יצוב של קטעים נוספים.

5.3 חוק התכנון והבניה

הנחל וסביבותיו מהווים מוקד לתכנונים רבים בנושאים מגוונים. חלק, בהקשר של חוק התכנון והבניה, נעשים במסגרת תכניות המתאר שהוכנו על ידי רשות הנחל, תממ 10/3 במחוז מרכז ותממ 2/5 במחוז תל-אביב. אלה כוללים גם תשתיות שונות – כבישים, מסילות ברזל, גשרים, חשמל, קווי תקשורת ופיתוח אתרים. להלן רשימה של התכניות העיקריות באזור הנחל: תשתיות – כביש 6, הרחבת כביש 5, נתיבי אילון מזרח, הפרדה דו מפלסית של רחוב מבצע קדש, רכבת פרברים, תחמ"ג דן, קווי תקשורת החוצים את הנחל או מונחים לאורכו, גשר ווקפ, גשרים להולכי רגל בגני יהושע. פיתוח – שבילי אופנים, אזור אולמות שפך הירקון, גן הבנים, ראש ציפור, שיקום אתר שבע טחנות, שיקום אתר עשר טחנות, בית עלמין ירקון.

5.4 אספקת מים

מים שפירים – הקצאת מים בשנת 2000 היתה 400,000 מ"ק. במהלך שנת 2000 נשאבו 82,150 מ"ק על ידי חקלאים בעלי הקצאות לשאיבה מהירקון. המים כלולים בהקצאה לנחל ושאיבתם מפריעה לניהול ממשק המים של הירקון. נציבות המים הורתה לחברת מקורות לתת לחקלאים חיבור מהרשת ובך לנתקם מהירקון. במצב זה ניתן יהיה לנהל את הקצאת המים בצורה מיטבית, ללא שותפים. קולחים – רשות הנחל הזמינה מאינג' אילן הלבץ תכנון לקטע התיכון, משפך נחל קנה עד שבע טחנות, כדי לאפשר יישום מדיניות רשות הנחל. מדיניות המים לנחל הירקון נגזרת מתוכנית האב ומהחלטות הנהלה ומועצה ונסמכת גם על תוכנית משאבי המים לירקון, שהוכנה על ידי תהל בהזמנת נציבות המים. תכנית הלבץ, אשר

גובשה לאחר השלמת תוכנית תהל ובדומה לה, מנצלת את אפיק הירקון כתואי להזרמת קולחים תוך ניצולם לפני גלישה לקטע המלוח. אולם בניגוד לתכנית תהל, אינה מחייבת הקמת מאגרים גדולים לקולחים שיזרמו בירקון. יתרה מכך, בעוד תכנית תהל כוללת סחרור הקולחים, תכנית הלבץ ממליצה על שדרוג הקולחים במטרה לבצע המרה של מים שפירים. הנהלת הרשות המליצה לפני מועצת הרשות לאמץ מדיניות מים כפי שהוצגה בתכנית זו. עקרונות התכנון הם:

- הקולחים מהמתקנים לטיפול בשפכים אשר זורמים היום לירקון – מט"ש כפר-סבא/הוד השרון ורמת השרון, ימשיכו לזרום לנחל. איכות הקולחים המותרים להזרמה מוגדרת במסמכים של המשרד לאיכות הסביבה ורשות הנחל ובעלי המט"שים יאלצו לעמוד בדרישה.
- הקולחים ישאבו בשבע טחנות וישמשו להשקיה תוך המרת מים שפירים. איכות המים תעמוד בדרישות משרד הבריאות. בשלב מאוחר יותר יפותחו שימושים נוספים למים.
- קולחים חורפיים – התכנית תכלול התייחסות לכמויות הקולחים הצפויות במשך התקופה שבה אין משקים. קולחים אלה ינוצלו בכפוף לדרישות נציבות המים.
- המערכת תאפשר התייחסות לאפשרות לנצל כמויות מים גדולות יותר במהלך זרימות חורפיות.

6. חינוך והסברה

6.1 השתלמויות

- כבכל שנה כך גם במהלך שנת 2000 ביצעו עובדי הרשות השתלמויות, הדרכות וסיוע לבודדים בכל התחומים הקשורים לנחל.
- מבין ההשתלמויות בולטים:
  - יום עיון בנושא מניעת מטרדי ביתושים
  - הדרכה למדריכי רשות הטבע והגנים
  - סיור לבי"ס ללימודי סביבה בשדה בוקר (הסיור מתקיים כל שנה)
  - הדרכה בטי"ו בשבט, מכון אבשלום – במסגרת יום השנה לפטירת פרופ' אביצור

6.2 פניות הציבור

רשות הנחל משיבה לפניות רבות המגיעות ישירות אלינו מהציבור או לכאלה שמגיעות דרך גורמים עירוניים או ממשלתיים. הנושאים מגוונים וכוללים בקשת מידע או הסברים בענייני איכות מים, הדברת יתושים, אפשרויות לפעילות, תכניות שיקום, חי וצומח ועוד.

6.3 תקשורת ועתונות

- הירקון ממשיך להעסיק את התקשורת במסגרת תגובות לארועים וכתבות יזומות. להלן מספר דוגמאות:
- בתחילת ינואר 2001 נערך סימפוזיון רדיופוני בהשתתפות מנהל הרשות ויועצים שונים. התכנית שודרה בשידור חי ומנהל הרשות השתתף בכל מהלך התכנית.
  - עיתון העיר – תל-אביב – אלעד וינגרד – **"מישהו מתנדב להכניס את היד לים"**
  - עיתון הארץ – אורנה קזין – **"הירקון משלם את המחיר"**
  - עיתון גלובוס – דליה טל – **"רשות הגנים הלאומיים מתקוטט עם קק"ל"**
  - עיתון יתד נאמן – א. כהן – **"יוקמו חמישה פארקים ברחבי בני ברק ובאזור הירקון"**
  - נספח תירות לחג הסוכות – יובל שחף – **"בין ירקון לשומרון"**

7. מחקרים

- השפעת זכיונות חברת החשמל על פיתוח אורבני לאורך גדות הירקון – הוגשה הצעת מחקר לאגף התכנון בחברת החשמל. מטרת המחקר לבחון באיזה מידה הוגבלו זכויות השימוש במקרקעין לאורך הנחל מסיבות סטטוטוריות ומשפטיות אחרות, מה היתה ההשפעה על בעלי הזכויות בהקשר זה ובאיזה מידה נגעה השפעה זו גם לתחום האכיפה. בחברת החשמל אישרו את ההצעה.
- סדנת חוקרי ירקון – הסדנא התקיימה ביום 1.3.2001 ונדונו בה נושאים הקשורים לממצאים ולאפשרויות הפעולה. לקראת הסדנא נערכו פגישות ודיונים בין קבוצות חוקרים שיש ביניהם מכנה משותף כדי להפוך את הממצאים להמלצות ולדרכי פעולה. סוכם כי המשך המחקרים יבוצע במסגרת הצעה אחת אנטגרטיבית שתחייב עבודה משותפת של מספר חוקרים מדציפלינות שונות.
- מחקר משותף עם הקהילה האירופית – השנה מתחיל מחקר המתוכנן לשלוש שנים, משותף ל-17 גופים, כולל 15 מאירופה. מישראל משתתפים ד"ר שריג גפני מאוניברסיטת תל-אביב ורשות נחל הירקון. המחקר במימון מלא של הקהילה האירופית, יבדוק את "**השפעת האדם על סחרור נוטריאנטים במערכות נחלים: פיתוח Expert System לבקרת איכות מים ברמת קטע נחל**".

8. ועדות הרשות

8.1 ועדת מכרזים

- פיתוח – מימון פיתוח באזור בין גן הפאקן לאבו-רבאח.
- מים – אישור הצעת אינג' אילן הלבץ.
- תכנית מתאר – טיפול בפנית אדרי רחמימוב.
- ייצוב גדות – בחירת קבלן לביצוע ניסוי ייצוב גדות.
- תחזוקה – קבלת הצעות מחיר לכלי צמ"ה.
- הסדרת הנחל – אישור הזמנת חקירת קרקע בקטע המלוח.

8.2 ועדת כספים

- עדכון תקציב 2000.
- הצעת תקציב לשנת 2001.
- החלפת רכב.
- דוחות כספיים לשנת 2000.

8.3 ועדת ביקורת

- דו"ח בנושא תיקצוב רשות נחל הירקון.
- דו"ח ועדת ביקורת של נציבות המים.
- ביקורת של המשרד לאיכות הסביבה, טרם הוגש דו"ח.

9. חוק ומשפט

- הסמכת מפקחים – נעשתה פניה למחלקה המשפטית של המשרד לאיכות הסביבה להסמכת עובדי רשות הנחל למפקחים על פי חוק העזר לרשות נחל הירקון (שמירה על הירקון וגדותיו) תשנ"ד1994- (קובץ התקנות 5577, תשנ"ד, עמ' 607).

משפטים נגד רשות נחל הירקון

(מצב מעודכן ליום 31.1.2001)

משפטי שטפונות

הערה מקדמית לגבי מידת הסיכון

קשה מאוד לכמת את מידת הסיכון שבפניה עומדת רשות נחל הירקון במשפטים אלה. במשפטי נזקין רגילים, סכומי התביעות הם מוגזמים, אך כאן מדובר בכסף שחברות הביטוח שילמו למבוטחים אשר ניזוקו בהצפה. חברות הביטוח אינן מוכרות כאלה שמשלמות יותר מאשר הן צריכות. על כן, אם בית המשפט יפסוק לטובתה של תובעת, יש להניח כי תזכה במלוא סכום התביעה, בתוספת הוצאות.

יתכן כי בית המשפט יחייב אחדים מהנתבעים בלבד ויקבע כי רשות נחל הירקון אינה נושאת באחריות, כפי שעשה במשפט "דולב" (מס' 2 בהמשך). אך אם באחד המשפטים יקבע בבית המשפט כי רשות נחל הירקון אכן נושאת באחריות, היא תהיה חייבת – יחד עם נתבעים אחרים שיחויבו – בכל סכום התביעה. כיצד כל הנתבעים יחלקו את הנזק בינם לבין עצמם ודאי יהיה נושא להתדיינות נוספת, אך לכאורה הרשות תהיה חייבת בכל סכום התביעה. בנסיבות אלה, לא ניתן לתת אומדן של הסיכון שבפניו עומדת רשות נחל הירקון. רק אסור לנו לשכוח כי לפי סעיף 3 (א) לחוק רשויות נחלים ומעינות, תשכ"ה1965-, התפקיד הראשון של הרשות הוא: "הסדרתה של זרימת המים בנחל, במגמה לשמור על מפלס מים מתאים כל חודשי השנה.

1. ת.א. 1546/92 בביה"מ המחוזי בתל אביב, ראוניונה אדריאטיקה ו-5 חברות ביטוח נוספות -

"התביעה הגדולה"

סכום התביעה: 92.2 מיליון ש"ח (ערך 16.6.98)

(משפט זה אוחד עם תביעה של חברת הביטוח "מנורה" – ראה סעיף 5 בהמשך).

א – הפשרה המוצעת

במשך שנתיים וחצי לא חלה התקדמות של ממש במשפט זה, שכן הצדדים "הכבדים" ניהלו ביניהם הליך של פישור. רשות נחל הירקון לא השתתפה בהליך זה. לאחרונה, הגיעו הצדדים לפישור להסכמה עקרונית, שלפיה התובעות יקבלו מכל הנתבעים יחד סכום כולל של 30 מיליון ש"ח. אם בית המשפט ימצא כי הנתבעים, או חלק מהם, התרשלו, יש להניח כי יחויבו לשלם את מלוא הערך העכשווי של התביעה יחד עם הוצאות התובעות - סכום המתקרב ל-120 מיליון ש"ח. על כן סבורים שכדאי לקנות, במחיר של 25%, את הסיכון של חיוב ב-120 מיליון ש"ח. כיוון שהמדינה תצטרך להיות מעורבת באופן מסיבי בכל תשלום לתובעות, הוחלט בין הנתבעים להביא את הסוגיה (בצורה של פישור ולא בדרך של בוררות מחייבת) בפני גבי מרים רובינשטיין, מנהלת המחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה. גבי רובינשטיין נתבקשה לבדוק את העניין,

לשמוע את עמדתו של כל אחד מן הנתבעים ולהציע כיצד האחריות צריכה להיות מחולקת ביניהם.

הגשנו לגב' רובינשטיין תזכיר מפורט, המסביר מדוע רשות נחל הירקון אינה צריכה לשאת בכל חלק של האחריות לקרות ההצפה. לפי בקשתה של גב' רובינשטיין, הצענו כיצד האחריות צריכה להיות מחולקת בין הנתבעים האחרים. ביום 26.12.2000 נערך דיון עם גב' רובינשטיין בהשתתפות עורכי הדין של כל הנתבעים. בסוף הדיון, נתבקש כל נתבע להודיע לגב' רובינשטיין מה הוא הסכום המירבי שאותו נתבע מוכן לתרום לפשרה. הצענו להנהלת רשות נחל הירקון להציע סכום של 150,000 ש"ח (= 0.5% של סכום הפשרה המוצעת) אך לא נתגבש רוב להצעה זו. הודענו לגב' רובינשטיין כי הרשות סבורה כי היא אינה צריכה לשלם דבר לפשרה המוצעת, וזאת כיוון שאין הרשות נושאת באחריות לקרות ההצפה. כעת אנו ממתנינים להחלטת הגב' רובינשטיין.

ב – המשפט עצמו

לפני שלוש שנים, התובעות קיבלו רשות לתקן את תביעתן ולבסס חלק ממנה על חות דעת חדשה שנכתבה על ידי פרופ' דן זסלבסקי, מי שהיה נציב המים בעת השטפונות, נשוא המשפט. הגשנו כתב הגנה מתוקן מטעם הרשות לכתב התביעה המתוקן. חב' נתיבי איילון פנתה לבית המשפט וביקשה לבטל את הרשות שניתנה לתובעות לתקן את תביעתן. בקשה זו טרם נדונה. בימים 13.3.2000, 19.6.2000 ו- 26.10.2000 נערכו דיונים קצרים בפני השופטת צ'ר.נ. יאק אך הוחלט להמתין ולראות אם אכן תושג פשרה לפני שקובעים את המשפט להוכחות. דיון מקדמי נוסף (ואולי האחרון) נקבע ליום 14.2.2001.

2. ת.א. 17510/94 בבי"מ השלום בתל אביב, ע.א. 1862/97 בביה"מ המחוזי בתל אביב "דולב"

חברה לביטוח

סכום התביעה: 271,998 ש"ח (ערך 1.3.92)

אחרי משפט ממושך, דחה בית משפט השלום (השופטת שרה דותן) את התביעה נגד רשות נחל הירקון, רשות הניקוז ועיריית רמת גן ובני ברק, אך חייב את עיריית תל אביב וחברת נתיבי איילון ברשלנות. שתיים אלה ערערו על פסק הדין בפני בית המשפט המחוזי בתל אביב. שמיעת הערעור הופסקה לאחר שבית המשפט "הכריח" את חברת הביטוח, דולב, נתיבי איילון ועיריית תל אביב לגמור את העניין בפרשה. העירייה ונתיבי איילון שילמו לחברת הביטוח, דולב, חלק גדול מתביעתה והוסכם שהערעורים יתקבלו. לבקשתנו, הובהר בפסק הדין בערעור כי ביטול פסק הדין של בית משפט השלום אינו מחייב את יתר הצדדים למשפט (וביניהם רשות נחל הירקון) וכי אין בו כדי לגרוע מזכויותיהם על פי פסק הדין של בית משפט השלום.

הטיפול במשפט זה הסתיים.

3. ת.א. 245/94 בביה"מ המחוזי בתל אביב, "הדר", חברה לביטוח

סכום התביעה: 1.8 מיליון ש"ח (ערך 10.2.94)

משפט זה היה תקוע זמן רב עד שהטיפול בו הועבר לשופט סטרשנוב. ביום 8.12.99 הורה השופט על גילוי מסמכים, הצגת שאלונים ומתן פרטים נוספים. רשות נחל הירקון ביצעה את המוטל עליה בתחום זה.

ביום 28.3.2000 נערך דיון מקדמי נוסף שבו השופט הורה לתובעת להגיש חות דעת של מומחה על גורמי השטפונות. ביוני הגישה התובעת חות דעת של ד"ר בן שבת. רשות נחל הירקון החלה להכין את תגובתה לחות דעת זו.

בימים 14.9.2000 ו- 18.1.2001 נערכו דיונים מקדמיים. בתום הדיון האחרון, הוחלט להמתין ולראות אם תושג פשרה ב"תביעה הגדולה", שכן עשויים להיות לדבר השלכות גם על משפט זה. אם לא תושג פשרה ב"תביעה הגדולה", ייקבע משפט "הדר" להוכחות בשנת 2002. הדיון הבא נקבע ליום 10.5.2001.

4. ת.א. 1800/95 בביה"מ המחוזי בתל אביב;

ע.א. 6795/98 בביה"מ העליון; עתירה לדיון נוסף 2721/00

א. ספקטור ושות' בע"מ

סכום התביעה: 7.2 מיליון ש"ח (ערך סוף 1995)

בית המשפט המחוזי (השופטת אסתר חיות) דחה את התביעה נגד רשות נחל הירקון ועירית בני ברק.

ספקטור ערער לבית המשפט העליון, אשר הורה על הגשת טענות בכתב ולאחר מכן קיים דיון בעל פה. ביום 26.3.2000 דחה בית המשפט העליון (הנשיא ברק והשופטים אנגלרד ופרוקצ'יה) את הערעור של ספקטור.

ספקטור הגיש עתירה שבה ביקש דיון נוסף בפני הרכב מורכב של שופטי בית המשפט העליון. הגשנו התנגדות לעתירה. ביום 14.6.2000, דחה השופט מצא את העתירה וחייב את ספקטור לשלם לרשות הוצאות בסך 10,000 ש"ח.

הטיפול במשפט זה הסתיים.

5. ת.א. 438/96 בביה"מ המחוזי בתל אביב, "מנורה", **חברה לביטוח**

סכום התביעה: 1.4 מיליון ש"ח (ערך אפריל 1996)

באופן עקרוני נקבע כי משפט זה יאוחד עם הדיון ב"תביעה הגדולה" (ת.א. 1546/92) (משפט 1 לעיל).

6. ת.א. 44810/98 בבי"מ השלום בתל אביב, "ציון" **חברה לביטוח**

סכום התביעה: 211,742 ש"ח (ערך 10.5.98)

הגשנו כתב הגנה בשם רשות נחל הירקון. דיונים מקדמיים נדחו ברגע האחרון על פי בקשת התובעת, שטענה כי רוצה לראות כיצד יתקדם הליך הפישור ב"תביעה הגדולה". **הדיון הבא נקבע ליום 14.2.2001.**

7. ת.א. 3372/98 בבית המשפט המחוזי בתל אביב, "כלל" **חברה לביטוח**

סכום התביעה: 3.2 מיליון ש"ח (ערך 22.12.98)

ע.א. 9180/00 בבית המשפט העליון, **עירית רמת גן**

ערעור העיריה על דחיית התביעה שכנגד שלה מחמת התיישנות.

תביעה זו הוגשה בסוף דצמבר 1998, ימים ספורים לפני תום תקופת ההתיישנות. הגשנו כתב הגנה בשם רשות נחל הירקון.

עיריית רמת גן וחברת הביטוח איילון הגישו תביעות שכנגד כלפי עמיתיהן, הנתבעים האחרים במשפט, וביניהם רשות נחל הירקון. הגשנו כתבי הגנה לשתי תביעות שכנגד אלה. ביום 30.12.99 נערך דיון ראשון במשפט בפני השופט ד"ר עדי אזור, ונטען כי התביעה שכנגד של עיריית רמת גן התיישנה. השופט הורה על הגשת סיכומים בכתב בשאלה זו. כן הורה על גילוי מסמכים.

הגשנו טענות בכתב בשם רשות נחל הירקון בשאלת התיישנות התביעה שכנגד של עיריית רמת גן. ביום 24.10.2000 החליט השופט עזר לקבל את טענת התיישנות ולדחות על הסף את התביעה שכנגד של עיריית רמת גן בכל הנוגע לנתבעים האחרים בתביעה המקורית של חברת הביטוח "כלל".

עיריית רמת גן הגישה לבית המשפט העליון ערעור על דחיית התביעה שכנגד שלה.

נקבע דיון מקדמי בערעור ליום 21.2.2001.

8. ת.א. 3365/98 בביה"מ המחוזי בתל אביב, "שילוח" חברה לביטוח

סכום התביעה: 15.9 מיליון ש"ח (ערך 28.12.98)

9. ת.א. 3366/98 בבי"מ המחוזי בתל אביב, תביעה שניה של "שילוח"

סכום התביעה: 10.4 מיליון ש"ח (ערך 28.12.98)

שתי תביעות אלה הוגשו ימים ספורים לפני תום תקופת התיישנות. הגשנו כתבי הגנה בשם רשות נחל הירקון.

דיון ראשון נערך בפני השופטת הניה שטיין ביום 25.1.2000. דיון מקדמי נוסף, שעמד להתקיים ביולי, נדחה כיוון שאחדים מהנתבעים לא ענו לשאלונים שהופנו אליהם.

הדיון הבא נקבע ליום 5.4.2001.

10. ת.א. 48043/96 בבי"מ השלום בתל אביב, משה דויטש - "סיבוב שני" של משפט "סכר

שעשועי". - בתיק זה החלו הליכי ההוכחות ונסתימו עדויות התביעה. לרשות טענות הגנה טובות כנגד התביעה סכום התביעה להיום כ - 200,000 ש"ח.

11. ת.א. 67015/98 אריה נגד רשות נחל הירקון שלום ת"א - התיק הסתיים בהסדר פשרה לפיו כל

אחת מהנתבעות שילמה כערך מטרד סך של 4,500 ש"ח לסילוק התביעה מבלי להודות בחבות או באחריות.

12. ת.א. 48043/96 דויטש ואח' - נגד רשות נחל הירקון ואח' - שופטת וולצקי, שלום ת"א, יחד עם

הרשות נתבעת גם מדינת ישראל האגף לשמור קרקע, בטרם החלו ההוכחות בתיק, על פי הברור הראשוני לרשות טענות הגנה טובות כנגד התביעה, סכום התביעה כ 250,000 ש"ח.

13. ת.א. 467/97 יכין חקל - רשות נחל הירקון ואח' - מחוזי ת"א השופט סלטון. הליכים בתיק

נסתימו והתיק ממתין לפסק דין שינתן במהלך חודש ספטמבר 2000.

14. ת.א. 76197/96 פניקס ואח' - רשות נחל הירקון ואח' - שלום ת"א, שופט אזר. התביעה סולקה בהסדר מוסכם הרשות, ועוד שישה נתבעים אחרים, שלמו ערך מטרד לסילוק התביעה בסך של 1,700 ש"ח.

15. ת.א. 2071/98 ציון נגד רשות נחל הירקון, מחוזי ת"א - התיק בשלבים מקדמים קשה בשלב זה לאמוד סכויים, סכום התביעה כ 1.5 מיליון ש"ח להיום. אציין כי בעקבות פסק הדין שנתן בערעור שהוגש על פסק דינה של השופטת חיות בבית המשפט המחוזי בת"א, חל שיפור נוסף בטענות ההגנה של הרשות.

16. תיק אזרחי 3404/98 הסנה ואח' נגד רשות נחל ירקון ואח' מחוזי ת"א - הודעת צד ג' של עיריית ר"ג כנגד הרשות ואחרים בגין נזקי הצפות 91/92, הוגש כתב הגנה של הרשות. סכום התביעה כ-1.4 מיליון ש"ח, קשה לאמוד סכויי תביעה. לרשות טענות סף מהותיות כמו התישנות, כן ראו גם התייחסותי בסיפת סעיף 6 לעיל.

17. תיק אזרחי 13157/98 הסנה ואח' נגד רשות נחל הירקון ואח' - תביעה דומה לזו המופיעה בסעיף 7 לעיל, בימ"ש שלום ת"א, סכום 170,000 ש"ח, ראו הערות והתייחסות כמו לתביעה 7 לעיל.

משפטים 2 עד 8 הם משפטי שטפונות. תביעות 7 ו-8 לא הוגשו נגד רשות נחל הירקון, אך עיריית רמת גן, אחת הנתבעים במשפטים אלה, הגישה הודעות צד ג' נגד הרשות.

משפטים הנובעים מהתמוטטות גשר המכביה **(מטופלים על ידי פרקליטות המדינה יחד עם)**

1. ת.א. 191/98 בביה"מ המחוזי בחיפה, לין זיינס ואח' סכום התביעה: 4.5 מיליון ש"ח.

2. ת.א. 524/98 בביה"מ המחוזי בחיפה, פאול בסר ואח' סכום התביעה: מעל מיליון ש"ח.

3. ת.א. 728/98 בביה"מ המחוזי בחיפה, ולדמיר פלדמן ואח' סכום התביעה: מעל מיליון ש"ח.

4. ת.א. 1011/98 בביה"מ המחוזי בחיפה, סוזן סמול ואח' סכום התביעה: 11 מיליון ש"ח.

5. ת.א. 1412/98 בביה"מ המחוזי בחיפה. אירנה ברזינה ואח'. סכום התביעה: מעל למיליון ש"ח.

6. ת.א. 1416/98 בביה"מ המחוזי בחיפה הנרי סוויקי ואח' סכום התביעה: 12.8 מיליון ש"ח.

7. ת.א. 255/99 בביה"מ המחוזי בחיפה, ששה אלטרמן ואח' סכום התביעה: מעל 10 - מיליון ש"ח.

8. ת.א. 381/99 בביה"מ המחוזי בחיפה, רוברט פרנק סכום התביעה: טרם ידוע.

9. ת.א. 1009/99 בביה"מ המחוזי בחיפה, תנועת מכבי, אוסטרליה סכום התביעה: 292,702 דולר של אוסטרליה.

10. ת.א. 1287/99 בביה"מ המחוזי בחיפה, חב' הביטוח AUSTRALIAN ASSURANCE סכום התביעה: 1,413,660 ש"ח.

11. ת.א. 71259/00 בבי"מ השלום בתל אביב, מוניק ליסנבלט סכום התביעה: טרם ידוע.

12. ת.א. 1173/00 בביה"מ המחוזי בחיפה, ג'ק קמבל סכום התביעה: 4.5 מיליון ש"ח.

רשות נחל הירקון מיוצגת במשפטים אלה על ידי פרקליטות המדינה ואנו מלווים את הפרקליטות ומסייעים לה.

במשפטים 9 ו-10, התובעים אינם אלה שנפגעו פיזית כתוצאה מהתמוטטות הגשר. על כן הטיפול במשפטים אלה טרם החל.

בכל שאר המשפטים, החליט בית המשפט המחוזי בחיפה להקדים את הדיון בשאלת גובה הנזק שנגרם לתובעים ובשאלת הכיסוי הביטוחי של חלק מהנתבעים. המטרה היא לפצות את הנפגעים על פי הסדר למימון ביניים, שהציעה המדינה. רק בשלב מאוחר יותר יידונו השאלות הנוגעות לחלוקת האחריות בין הנתבעים השונים.

בביצוע הסדר זה, הגיעו לארץ חלק מן הנפגעים, נערכו להם בדיקות רפואיות והם השמיעו את עדותם. בחלק מן המקרים הושגה הסכמה על גובה הנזק. במקרים אחרים פוסק בית המשפט בדרך של פשרה.

עד עכשיו, נקבע גובה הנזק ל- 41 תובעים, שנפצעו קל עד בינונית. תובעים אלה קיבלו – על פי הסדר הביניים – כמעט כל הכספים שנפסקו להם. המדינה נשא בשליש מסכומים אלה.

התביעות ה"כבדות" יותר (כמו זו של סאשה אלטרמן) עדיין נמצאות בשלב של משא ומתן, הצעות והצעות שכנגד. אם לא יושגו הסכמים בתביעות אלה, יצטרך בית המשפט לקבוע את גובה הנזק ולשם כך נקבעה סידרה של תאריכים באפריל ומאי.

כאמור לעיל, המגמה עד עתה היתה להשיג כספים עבור אלה שנפצעו. בכלל לא החלו לדון בשאלות הסבוכות הנוגעות לאחריות להתמוטטות הגשר ולנזק שנגרם לתובעים.

ב. תכנית עבודה לשנת 2001

תכנית עבודה 2001

שוטף

מקור תקציבי	תאומים	ארגון ופיקוח	מהות העבודה
ר.נ.י	חב' להדברה ואיכ"ס	ר.נ.י	ניטור והדברת יתושים וצמחיה
ר.נ.י	קבלן נקיון	ר.נ.י	ניקוי אזורי קייט ואפיק
ר.נ.י	ר.נ.י ומעבדת בקטוכס	ר.נ.י	ניטור איכות המים בנחל וביובליו
		ר.נ.י	הנחיית תלמידים וסטודנטים

עבודות בנחל – לפי קטעים

בריכת הנופרים			
ר.נ.י ור.ט.ג	ר.ט.ג	ר.נ.י	תחזוקת דרך ירידה לבריכת הנופרים, חיפוי פסולת בנין וברזלים במצע מתאים
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	פינוי סחף
ר.ט.ג	ר.ט.ג	ר.נ.י	בניית גשרון הולכי רגל
איכס, מינהלת נחלים	איכס, ר.ט.ג, ר.נ.י	איכס, מינהלת נחלים ר.ט.ג, ר.נ.י	תכנון המים
רכבת – כביש 5			
ר.נ.י ור.ט.ג	ר.ט.ג	ר.נ.י	תחזוקת דרכים – שביל הולכי רגל בגדה ימנית
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	פינוי סחף ועצים באפיק, גיזום עצים והדברת קקיון
מקורות	ר.ט.ג ומקורות	ר.נ.י	גשר אירי על נחל רבה
ר.נ.י ור.ט.ג	ר.ט.ג	ר.נ.י	ניקוי חורשת בית הבטון
איכס	ר.ט.ג	ר.נ.י	סכרים ומפלונים
כביש 5 – סכר נוה ירק			
ר.נ.י	ר.ט.ג	ר.נ.י	תחזוקת דרך קיימת גדה שמאלית
ר.נ.י		ר.נ.י	חידוש דרך בגדה ימנית
ר.נ.י ור.ט.ג	ר.נ.י, נוה ירק ור.ט.ג	ר.נ.י	פתרון לתנועה על סכר נוה ירק
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	ניקוי האפיק

סכר נוה ירק – כביש 40			
ר.נ.י	ר.ט.ג ונוה ירק	ר.נ.י	הכשרת דרך בגדה שמאלית
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	הוצאת סחף ועצים מהאפיק
ר.נ.י	ר.ט.ג	ר.נ.י	טיפול בעצים
מקורות	ר.ט.ג	ר.נ.י ומקורות	סידור דרך בסכר 40 במסגרת עבודת מקורות
נוה ירק	נוה ירק	ר.נ.י	ניתוק תחנת שאיבה
ר.נ.י	ר.ט.ג	ר.נ.י	הדברת זרעי קקיון ואקליפטוס
		כביש 40 – אבו רבאח	
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	תחזוקת דרכים מתחת לכביש 40
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	פינוי סחף ועצים מהאפיק
מע"צ	מע"צ ור.ט.ג	ר.נ.י	ניקוז מצומת ירקון לנחל
ר.נ.י	ר.ט.ג	ר.נ.י	הכשרת דרך בגדה שמאלית לאתר ירקונים
ר.נ.י	ר.ט.ג	ר.נ.י	טיפול בעצים באתר ירקונים – גיזום
איכס מינהלת נחלים	ר.ט.ג	איכס, ר.ט.ג, ר.נ.י	שימור אבו רבאח
אבו רבאח מפגש קנה			
רשות ניקוז	ר.ט.ג	ר.נ.י	תחזוקת דרכים בשתי הגדות
	ר.ט.ג	ר.נ.י	פינוי סחף וגרוטאות
ר.נ.י		ר.נ.י	בניית מפלונים בין סכר אירי נחל קנה למפגש עם הירקון
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת שיטה, קיקיון וזרעי אקליפטוס
מפגש קנה – תחמ"ג פ"ת			
רשות ניקוז		ר.נ.י	תחזוקת דרכים
רשות ניקוז		ר.נ.י	בניית מתקני כניסה על תעלות
רשות ניקוז		ר.נ.י	ייצוב צמחיית גדות ויצירת אזורי חיץ כולל השקיה
ר.נ.י		ר.נ.י	הארכת מפלונים (אשדים)
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת שיטה, קיקיון וזרעי אקליפטוס

תחמ"ג פ"ת – סכר תע"ש			
ר.נ.י		ר.נ.י	הכשרת דרך בגדה ימנית – פרדס בחריה
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת שיטה, קיקיון וזריעי אקליפטוס
סכר תע"ש – סכר חקלאי			
רשות ניקוז	יכין	ר.נ.י	תחזוקת דרכים
ר.נ.י רשות ניקוז		ר.נ.י	שתילת צמחית גדות
רשות ניקוז		ר.נ.י	בניית מתקני כניסה על תעלות
רשות ניקוז		ר.נ.י	גדה שמאלית – הכשרת דרך
			טיפול בגבעות "רבד"
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת שיטה, קיקיון וזריעי אקליפטוס
סכר חקלאי 10- טחנות			
רשות ניקוז		ר.נ.י	תחזוקת דרכים
רשות ניקוז		ר.נ.י	ניקוי אפיק – הוצאת גדמים
רשות ניקוז		ר.נ.י	ייצוב גדות בשתילה
רשות ניקוז		ר.נ.י	מתקני כניסה על תעלות
			גשר גהה מזרח
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת שיטה, קיקיון וזריעי אקליפטוס
עשר טחנות – שבע טחנות			
איכ"ס		ר.נ.י	מתקנים למניעת זיהום
איכ"ס	גני יהושע	ר.נ.י	גשר אופנים על סכר עשר טחנות
ר.נ.י		ר.נ.י	הדברת זריעי אקליפטוס ושיטה
איכס, מינהלת נחלים	גני יהושע	ר.נ.י, איכס, גני יהושע	שיקום עשר טחנות

שבע טחנות – ים			
רשות ניקוז	גני יהושע ורשות ניקוז	ר.נ.י	ייצוב גדות
רשות ניקוז	גני יהושע ורשות ניקוז	ר.נ.י	הגנות על עצים
		ר.נ.י	פרוק מזח הרוס מול קולנוע פאר
		ר.נ.י	טיפול בעצים
ר.נ.י		ר.נ.י	פינוי פסולת כללי
איכס	איכס, גני יהושע, ר.נ.י	איכס, גני יהושע, ר.נ.י	הקמת גשרים בראש ציפור
איכס	איכס, גני יהושע, ר.נ.י	איכס, גני יהושע, ר.נ.י	שיקום שבע טחנות

הדברה – כללי

רשות ניקוז		ר.נ.י	הדברת דרכים
רשות ניקוז		ר.נ.י	גזזום צידי דרכים
רשות ניקוז		ר.נ.י	כיסוח גדות הערכה

תכנון

ר.נ.י, איכ"ס, חמ"ת, ת"א, ר"ג	רשויות מקומיות חבי גני יהושע	רשות הנחל	שבילי אופניים
ר.נ.י	לשכות התכנון המחוזיות מינהל התכנון	רשות הנחל	תכניות מתאר סטטורטריות
רשות ניקוז	רשויות, משרד החקלאות ותהל	רשות הנחל	תכנית הסדרה
ר.נ.י	נציבות המים ואיכות הסביבה	רשות הנחל אינג' הלבץ	תכנית מים בקטע התיכון
איכס/מינהלת נחלים	ר.נ.י	איכס, ר.נ.י	מתקנים למניעת זהום

מחקרים

איכ"ס	ר.נ.י ור.ט.ג	חוקרים	מחקרי "קול קורא"
הקהילה האירופית	קבוצות מחקר האירופית	אוני ת"א, ר.נ.י	מחקר קהילה אירופאית
איכס/מינהלת הנחלים	ר.נ.י	אוני ת"א, ר.ט.ג, ר.נ.י	פרויקט לבנון הירקון

ארועים

ר.נ.י, ת"א		ר.נ.י, ע. ת"א חינוך ימי	יום אביב בירקון, מרתון קיאקים, תחרות אופנים

פיקוח

	מתכננים ור.ט.ג.	חב' נתיבי אילון	אילון מזרח, מחלפים, ניקוז ונוף
	מע"צ ור.ט.ג.	ר.נ.י ומע"צ	הרחבת כביש 5 ושיקום נופי
	רשויות מקומיות, חברת גני יהושע	ר.נ.י, את"ת וחברת גני יהושע	שביל אופנים
	ע. ת"א, גני יהושע ור.נ.י	חב' נתיבי אילון, רכבת ישראל	רכבת ראש ציפור
			רחוב מבצע קדש
	קק"ל, ר.ט.ג, רשויות	רשות הנחל וחב' החשמל	גיוזם עצים מתחת לקווי מתח
	איכ"ס, ר.נ.י ור.ט.ג.	ר.נ.י ואיכ"ס	פיקוח ואכיפת חוק עזר רשות נחל הירקון-סילוק חומרי הדברה, דשן, פסולת מוצקה, רעלים
	אגף הדייג – משרד החקלאות ומשטרת המרינה	ר.נ.י ואגף הדייג משרד החקלאות	פיקוח ואכיפת פקודת הדייג
	פיקוח עיריית ת"א, מ.מ.י ור.נ.י	ר.נ.י, ע. ת"א, מ.מ.י ומשטרה	אכיפת חוק נגד כורי חול בשפך הירקון
	נציבות המים	ר.נ.י ונציבות המים	פיקוח על חקלאים ובעלי משאבות מים
	איכ"ס	ר.נ.י	פיקוח ואכיפת חוק הנקיון, בירקון ויובליו

ג. תקציב

הצעת תקציב לשנת 2001

דו"ח כספי ל-31.12.2000